

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatelj na uradništvo in upr. avništvo: Ljubljana, Ilirska ulica št. 22, prvo nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostopnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin, pri trikratni po 16 vin, pri šestkratni po 14 vin, pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštne. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Italija.

Italija je bila minuli teden pozornica velikih demonstracij za vojno in proti njej. Stotisoče ljudi se je udeleževalo teh demonstracij, ki so dovedle ponekod do barikad in krvavih spopadov. Za vojno je na Italijanskem zlasti inteligenca, preprosto prebivalstvo in posebno socialistično delavstvo je pa odločno nasprotno vojni.

Ministrstvo Salandra je demisioniralo, toda ne Giolitti, vodja parlamentarne večine, ne Marcora, predsednik zbornice, nista mogla sestaviti novega ministrstva. Kralj se je posvetoval z najrazličnejšimi politiki, a končno je ostal šef vlade Salandra, ki je že takorekoč vse pripravil za vojno, dasi so v njegovem ministrstvu trije ministri odločni nasprotniki vojne.

Pravzaprav ta prelevitev zaveznic ni nič novega, zakaj vsa znamenja so kazala že dolgo, da se Italija ne čuti srečno v družbi Avstrije in Nemčije. Leta 1883. je bila sklenila Italija pogodbo z Avstrijo in Nemčijo, da se zavaruje proti Franciji v Sredozemskem morju. Ta zveza je obstajala 32 let ter je tvorila v Evropi najvažnejšo političsko skupino. V tej trozvezi so se ponavljala večkrat nesoglasja, zlasti pa v kritičnih časih balkanske vojne leta 1912.

Nacionalizem je v Italiji silno razvit. Ta je tudi polagoma raztrgal vse vezi z Avstrijo in Nemčijo; vse obljube Avstrije niso potolažile bojevitost italijanske inteligence.

Iz Curiha došla poročila so naznanjala, da predloži italijanska vlada parlamentu Zeleno knjigo, ki obseza zlasti

dve dejstvi: 1. Kabinet Salandra je razdrl dne 4. maja zavezništvo z Avstrijo in Nemčijo, ter je 2. dne 6. maja sklenil s tripelententno dogovor, ki ima značaj zavezniške pogodbe.

V sedanjih razmerah bo pa tudi interesiralo, vedeti razloge, zaradi katerih se je Italija priklopila trozvezi. To nam najbolje pojasnijo zahteve Italije in obljube trozveze.

Da poučimo čitateljstvo o zahtevah Italije, prinašamo članek, ki ga je priobčil italijanski državni poslanec Cirmeni v »Stampi« in ki ga ponatiskujejo hrvatski in mažarski listi. Ta članek se glasi:

»Te dni se je prekoračila oficialna ene strani in Italije z druge strani. Sedaj so ta pogajanja stopila v svojo poslednjo uradno fazo.

Avstro-Ogrska in Nemčija sta uradno predložili consulti svoje predloge, ki so jih podpisali avstro-ogrski poslanik baron Macchio in nemški poslanik Bülow. Na osnovi teh prelogov ponuja Avstro-Ogrska Italiji:

1. Ves Trient in oni del Tirolske, kjer stanujejo Italijani.

2. Področje Soče vstevši Gradiško.

3. Obsežno avtonomijo za Trst, italijansko vseučilišče v Trstu; tržaška luka se proglasi za svobodno luko.

4. Désintéressement Avstro-Ogrske v južni Albaniji v korist Italije in takojšnje priznanje italijanske okupacije Valone.

5. Avstro-Ogrska in Nemčija izjavita, da sta pripravljena, da skrbno preiščeta italijanske zahteve glede odstopitve Gorice in nekih dalmatinskih otokov.

Nemčija garantira, da Avstrija izpolni te ponudbe.

Kaj daje ententa Italiji.

»Münchener Neueste Nachrichten« prinašajo: Za italijansko časopisje je značilen oklic na italijansko ljudstvo, ki ga je »Popolo d'Italia« — list, ustanovljen in plačan z 2 milijoni frankov od entente — v nedeljo v stotisočih izvodov razširil:

1. Trozvezna pogodba se je odpovedala 4. maja.

2. Dne 15. aprila se je sklenila z entento vojaška pogodba, s katero se Italija zaveže, da napade Avstrijo najkasneje do 24. maja.

3. Ta pogodba garantira Italiji osvoboditev vseh neodrešenih krajev, gospodstvo v Adriji in velike kompenzacije v Aziji in Afriki.

4. Začelo se je že ta načrt izvrševati, ker so častniki italijanskega generalnega štaba že sodelovali v Londonu in Parizu pri določitvi enotnega načrta za vojaško akcijo.

Iz Ženeve pa poročajo, da je Italija sklenila že 27. aprila pogodbo s tripelententno. S pogodbo se je baje zavezala, da začne vojno na strani Francije najkasneje dne 25. maja.

Dejstvo je, da se je vlada odločila, da spravi svoj program dne 20. t. m. pred zbornico, da ji ta da zaupnico ali pa nezaupnico brez debate.

Leto 1870. v Italiji ni ustavilo narodnoenotnostnega vprašanja. Italijani imajo sicer le malo svojih narodnih pripadnikov v drugih državah, kakor v Avstriji, na Francoskem, v Švici, v Rusiji. Ti drobci italijanski so raztreseni in morda prav zaradi tega pospešujejo italijanski irendentizem. Okrog in okrog Italije so raztepeni ob mejah. Imamo jih na Tirolskem v Trientu, po avstrijskem Primor-

LISTEK.

Nove postavne določbe.

Avstrijski »državlanski zakonik« (allgem. bürgerl. Gesetzbuch) je bil izdan leta 1811. Od tistih dob so se razmere v državi spremenile in postavne določbe so se jim morale prilagoditi. Po dvornih dekretih, cesarskih odlokih in postavah (novelah) državnega zbora je že zelo mnogo paragrafov državlanskega zakonika razveljavljenih in zatrtih, spremenjenih; mnogo jih je z boljšimi nadomeščenih ali novo uvedenih. Tako veliko sprememb pomenja »cesarski odlok z dne 12. oktobra 1914 (Drž. zak. št. 276), izdan na podlagi znanega § 14. državno-osnovne postave.

Odlok šteje 73 paragrafov in prinaša mnogo važnih sprememb (osebno-pravnih, rodbinsko-pravnih, zapuščinsko-pravnih), vendar so v prvi vrsti poklicane sodnije, da se ravna po njih. So pa tudi nekatere določbe, ki bi jih moral vsakdo vedeti, ker močno posezajo v vsakdanje življenje.

Te določbe smo sicer že takrat ob kratkem omenjali, a ker so važne in bodo

po vojni marsikje prišle do veljave, priobčujemo glavne določbe v naslednjem:

1. Ženske kot priče. § 3. zgoraj navedenega odluka določa: Ženske morejo biti priče pri izdelovanju pismenih listin in pri oporokah; kot priče se morejo podpisati na listinah, ki jih zgotovi sodnija ali c. kr. notar v potrjenje izjav ali druge namene; ženske morejo v vseh teh slučajih biti kot prva ali tudi edina priča. Podpis ženske kot priče na zasebnih listinah v manj važnih zemljiško-knjižnih zadevah popolnoma nadomešči moško pričo. S tem je ves pravni promet silno olajšan, zlasti je tudi zdaj lažje narediti ustni testament, ker zadostujejo tudi ženske priče (stare morajo biti vsaj 18 let, neomadeževanega življenja in razumeti morajo jezik zapuščinarja, ki dela testament). — Te določbe so tako dalekosežne, da bi v mirnih časih ženske izjavljale svoje veselje nad njimi v posebnih shodih in banketih in državni poslanci po celi Avstriji bi jim čestitali češ: »To smo Vam dosegli mi!« Tako je pa vse lepo tiho dovršil § 14.

2. Druga silno važna nova določba je: Zakonski mož matere, ki je imela že prej nezakonskega otroka, more temu otroku dati svoje ime in pravice, kar doslej ni bilo mogoče; ker le tisti, ki je bil resnični oče nezakonskega otroka, ga je

mogel pozakoniti. Vendar je potrebno, da tak zakonski mož svojo voljo z uradno sodnijsko ali notarsko listino naznani deželni vladi, ki potem poskrbi vpis v krstne matice. Tudi je v to potrebno privoljenje matere, če še živi, in otroka, oziroma če je mladoleten, postavnega jerobstva. (§ 8. al. 2. cesar. odluka z dne 12. oktobra 1914. Drž. zak. št. 276.).

3. Doslej je moral nezakoniti oče le stroške ob porodu materi povrniti, sedaj pa je taka nezakonska mati opravičena, že pred porodom tirjati od tistega, ki ga je smatrati za očeta pripravljajočega se življenja, oskrbljenja in sicer za tri mesece, samo če je uboga in poštenega obnašanja (§ 11. kot zgoraj).

4. Nadalje je odpravljena stara določba, vsled katere taki, ki so bili kdaj obsojeni zavoljo zločina goljufije, niso mogli biti priče pri testamentih. Zdaj je to dovoljeno (§ 57. kot zgoraj). — Na morju in v krajih, kjer razsaja kuga ali druge nalezljive bolezni so veljavne priče pri testamentih tudi osebe (moške in ženske), ki so dopolnile 14. leto svoje starosti (§ 58. kot zgoraj).

Takih in enakih velevažnih določb je v novem odloku še vse polno in upati je, da bodo, ko se enkrat vživijo, ljudstvu na veliko korist.

ju, na Korsiki, na Malti, v Nici, v Švici. Vse te neodrešene Italijane hoče odrešiti politična stranka iredentska, ki je pa dandanes pravzaprav le del italijanskega nacionalizma.

Italija je jako gosto naseljena država. Na Italijanskem pride na kvadratni kilometer 121 prebivalcev, v Nemčiji 120, v Avstro-Ogrski pa samo 76. V Evropi so le Belgija, Holandska in Velika Britanija gosteje naseljene kakor Italija. Italijani se silno izseljujejo. Leta 1912. je šlo za delom iz Italije 710.000 prebivalcev. Po vsem svetu je pa stalno naseljenih več nego pet milijonov Italijanov, torej mnogo več nego je vseh neodrešenih Italijanov. Novi italijanski nacionalizem hoče rešiti pet milijonov izseljencev, zato pa zahteva razširitev svoje domovine tudi preko narodnostnih mej.

Iredentizem bi bil zadovoljen z avstrijsko ponudbo. Toda sedanji nacionalizem zahteva gospodstvo na Jadranskem morju, da z njim doseže hegemonijo na Balkanu ter si pridobi zemlje v prednji Aziji.

Italijanske aspiracije torej očitno niso naperjene le proti Avstriji in Nemčiji, marveč so mnogo dalekosežnejše, ter prav v tesni zvezi z vprašanjem balkanskih držav in Orienta sploh. In prav nič se nam ne bo čuditi, če se potek svetovne vojne hipoma preokrene v popolnoma drugo smer.

Danes vemo le to, da je pripravljena Italija, in da je pripravljena tudi dvoezveza na — vojno.

Najvišji sodni dvor glede pretiravanja cen.

Najvišja avstrijska instanca v kazenskih stvareh je nedavno izrekla načelno važno razsodbo. Gre za vprašanje, ali sme posamezni obrtnik izvrstno konjunkturo ob vojnem času izrabiti brezobzirno ter podražiti blago, ki se zlasti rabi, kar poljubno ali ne. Ozmimo se na ces. naredbo z dne 1. avgusta 1914, ki določa za čas vojne način preskrbovanja prebivalstva z neobhodno potrebnimi stvarmi. V tej naredbi se določata za pretiravanje cen zaporna kazen in globa. Dotični § 7. naredbe pravi:

»Kdor z izkoriščevalnim namenom zaradi po vojnem stanju povzročenih izrednih razmer zahteva za neobhodne potrebščine očitno previsoke cene, se zaradi prestopka kaznuje z zaporom od enega tedna do šestih mesecev. Obenem z zaporom kaznijo se sme prisoditi tudi globa do 2000 kron.

Kdor stori tako dejanje ponovno, se kaznuje zaradi pregreška s strogim zaporom od enega meseca do enega leta.

Kljub tej naredbi so cene »neobhodnim potrebščinam« od avgusta 1914 vedno naraščale. Marsikateri stvari so še enkrat dražje in še več nego so bile pred vojno. To nikakor ne bi bilo mogoče, če ne bi »izrabljali« izrednih razmer, ki so nastale zaradi vojne; nekateri trgovci in pridelovalci so te razmere brezobzirno izrabili in podražili neobhodne potrebščine tako, da jih le premnogo prebivalstva sploh ne more več kupovati. In če se zaradi tega pritožujemo, nam ugovarjajo, da so cene na debelo poskočile; trgovci na debelo pa imajo vedno dovolj izgovorov za zvišanje cen.

Odlok Najvišjega sodnega dvora je končno onemogočil taka pojasnila in izgovore. Obravnaval je o naslednji pritožbi:

Trgovec z mešanim blagom Z. je kupil sredi meseca novembra 1914 moko

št. 0 po 65:2 vin. kilogram; všteti stroške znaša lastna cena za kilogram 67:7 v., tako da bi bila za nadrobno prodajo opravičena cena po 72 vin. Trgovec pa je zvišal najprej prodajno ceno na 76 vin. in potem na 80 vin. Pravtako je zvišal ceno drugi vrsti moke, ki ga je veljala, všteti lastne stroške, le 73:8 vin., na 80 vin. in potem na 84 vin. Pristojno okrajno sodišče je priznalo obtoženega trgovca krivim prestopka po § 7. omenjene naredbe; toda deželno kot vzklicno sodišče je obtoženca oprostilo, češ da ni prekoračil »običajnih tržnih cen«. — Trgovčevi nakupni stroški so »glede presojanja kazenske stvari brez pomena«, dokler niso prodajne cene prekoračile »meje običajnih tržnih cen«.

Proti tej razsodbi se je pritožil državni pravdnik z ničnostno pritožbo v varstvo zakona. Najvišji sodni dvor je razveljavil razsodbo ter potrdil, da je deželno sodišče kršilo z njo zakon. V svojem utemeljevanju pravi Najvišji sodni dvor, da trgovcu ni dovoljeno, določevati prodajnih cen blagu po takozvani tržni ali dnevni ceni, če ga je nakupil ceneje. Odlok naglašja, da sedanje takomenovane »dnevne cene«, ki so izredno visoke, niso prave tržne cene, da so pretirane in neopravičene ter da tisti, ki je kupil ali izdelal blago po nizkih cenah, nikakor ni opravičen zahtevati pretiranih cen, ker ga tudi splošno podraževanje kot posledica vojne, proti kateri je naredba naperjena, ne more opravičevati. — Odlok, ki pojasnjuje zaradi vojne nastale razmere glede ponudbe in kupovanja prihaja do naslednjega sklepa:

1. Takozvane tržne ali dnevne cene, ki so nastale vsled po zakonu prepovedanega izkoriščanja izrednih razmer zaradi vojnega stanja ne morejo določevati; 2. izhodišče za presojo morejo tvoriti le resnični nakupni stroški prodajalca in običajni dobiček pri dotični kupčiji. Cesarska naredba je hotela ustvariti protiutež proti gospodarski premoči posestnikov zalog in preprečiti bogatenje posameznikov na račun splošnosti...

Dalje pravi odlok: Poljubne tržne in dnevne cene jemati kot vodilo, bi bilo isto, kakor, če bi odločevale najvišje cene, čemur nedostaja vsakršne pametne in pravstvene opravičbe, bi bilo toliko kot varstvo prodajalca, ne pa kupcu, ki ga prodajalec med vojno prav gotovo ne rabi, ker se mu ni treba bati, da bi cene med vojno padle in tudi ne bodo padle še kmalu po vojni.

S to razsodbo zadeva Najvišji sodni dvor narodno gospodarstvo meščanske družbe na najobčutnejšem mestu. Izraba izrednih razmer ali »konjunktura« je med glavnimi viri, iz katerih izvira »pošteno« in hitro pridobljeno imetje. »Tržna cena« je sveto geslo častite trgovske družbe in velja kot nedotakljiv gospodarski zakon ponudbe in povpraševanja. Če je branjevec Z. prestopil s povišanjem cene moki naredbo z dne 1. avgusta 1914, tedaj je tisoč in tisoč njegovih stanovskih tovarišev in stebrov družbe storilo isto. Zakaj se proti njim ne uporablja § 7.? Na to vprašanje si bo pač lahko vsakdo odgovoril, ki pozna razmere. Naredba pa sploh velja le za čas vojne. Čim nastopijo normalne razmere, se zopet ta naredba razveljavi in pravica trgovca, da prostovoljno »izrabí konjunkturo«, se zopet uveljavi. Vsekakor pa je razsodba Najvišjega sodnega dvora jako zanimiva; namigava namreč državni upravi, koga je pravzaprav treba varovati v družbi. Poljubno podraževanje naj bi bilo tudi v mirnem času kaznjivo. V besedah »tržna cena« se skriva prav navadno skopušvo.

Državni minister o vrednosti strokovnih organizacij.

Že ob mirnem času so pametni ljudje pripoznavali pomen strokovnih organizacij za delavski sloj sploh in tudi za družbo vobče. V sedanji svetovni vojni pa naglašajo najznamenitejši možje vrline strokovno organiziranih delavcev in njih organizacij pohvalno. Nam sigurno ni do tega, da bi nas hvalili nasprotniki, toda naša dolžnost je, da zabeležimo take pojave, ker nam izpričujejo, da so strokovne organizacije zlasti glede na vzgojo in svoje podporne ustanove pridobile že mnogo na ugledu in ker je ta ugled za bodoči razvoj strokovnih organizacij jako velikega pomena.

Danes poročamo, kako sodi o strokovnih organizacijah državni minister male luksemburške države ter to svojo sodbo tudi pove v zbornici.

V seji luksemburške zbornice dne 25. marca je vprašal socialistički poslanec dr. Welter vlado, kaj namerava storiti za vzdrževanje družin brezposelnih delavcev, ki ne morejo nikjer dobiti dela.

Nadaljeval je, da mora zbornica vsekakor blagohotno skrbeti za te siromake, ki niso sami zakrivali svoje bede, enako je tudi dolžnost oblasti, da pri tem pomagajo.

Na zglede drugih dežel se ne moremo naslanjati, ker nimamo zaradi nerazumljive strogosti vojaških oblasti nikakršnih pojasnil iz dežel, iz katerih navadno črpamo dotične zglede.

Dr. Welter stavi vladi naslednja vprašanja:

1. Ali so ji znane razmere tistih, ki so brez dela?
2. Kaj je do sedaj storila, da jim pomaga?
3. Kaj namerava storiti vbodoče?

Govorilo je še več poslancev o posledicah brezposelnosti; končno pa je govoril obširno o tem predmetu državni minister Eyschen ter se izrazil o organiziranih delavcih takole:

»Najprej hočem govoriti o delavskih sindikatih (strokovnih organizacijah). Teh organizacij je še mnogo premalo. Prav resna in pomembna lekcija je bilo za vso deželo, ko smo videli, kako so organizacije polagoma zbirale znatne rezerve ter svoje člane znatno in zadostno podpirale in se same vzdrževale. Iz doposlanih pojasnil sem razvidel, kako velikanska je delavska požrtvovalnost. Člani organizacij so imeli pravico do določene podpore, razentega pa mnogo delavcev ni bilo strokovno organiziranih. Niti vinarja niso plačali organizaciji, in vendar so jim tovariši v posameznih primerih pomagali. To dejstvo je vredno največje pohvale. Dokazuje namreč zopet enkrat veliki vzgojni pomen organizacij. Vsa bodočnost delavstva so te organizacije.

Predvsem moramo sindikate (strokovne organizacije) podpirati in naprositi občine, da se združijo v tem z drugimi občinami. Posebno težko je dognati med neorganiziranimi brezposelnimi delavci tiste, ki res niso sami zakrivali brezposelnosti.

V organizacijah nadzirajo to tovariši jako strogo, ker gre za njih interese. To je vzrok, zaradi katerega imam tako veliko zaupanje na njih pomoč in zaradi tega zahtevam, da naj se občine sporazumejo z organizacijami. Ali velika večina delavcev pa ni organizirana.

Pravzaprav so ti tudi njih tovariši, in če sedaj niso člani organizacije, bodo pa pozneje. Priporočal sem že nekaterim za drugam in jim obljubil, da jim damo sred-

stiva na razpolago, če bi uvedle natančne poizvedbe, izvrševale naznanila ter stopile v zvezo s posredovalnicami in podjetniki.

Ko bodo službe v inozemstvu proste, moramo ljudem omogočiti pot tja, jim dati potrebna sredstva. Le na tak način bomo dosegli uspehi, toda v take namene je treba radodarnih ljudi, ki nam morajo pomagati, da vršimo taka dobra dela.

Izvoliti se mora komisija za brezposelnost. Za prvi hip smo sestavili odbor delavske borze takole: Poleg gotovih ljudi, ki imajo stalno opravka s temi vprašanji ter se popolnoma žrtvujejo temu namenu, sodelujejo pri borzi tudi občine. Tako bo sestavljen odbor zaradi tega, da ne bo zanemarjan noben glavni interes.

Glede zlorabe podeljenih podpor nimam posebnih skrbij, zakaj delavec ima preveč časti, da bi izrabljaj razmere. Dolej smo opazili, da so bili delavci veseli, če jim ni bilo treba vzeti niti vinarja tega, kar so nabrali drugi.

Dalje je izjavil državni minister Eyschen, da bo država dala občinam zlasti mestu Luksemburg sredstva na razpolago, da se organizira primerno preskrbovanje brezposelnih.

Tako je v mali državi Luksemburg, kjer že mnogo bolj upoštevajo socialne momente kakor pa v velikih državah.

V velikih državah je socialen problem povsem interno vprašanje, ki se državnikom ne zdi tako važno kakor kompolitiski problem.

Uničenje nemškega militarizma.

Nekaj francoskih in angleških sodrugov se je oprijelo običajnega gesla, da treba nemški militarizem uničiti. Nemška socialna demokracija je vedno nastopala odločno proti militarizmu, vendar je pa smešno, če iščejo tak namen v sedanji vojni francoski in angleški socialisti. Zakaj posledica te vojne proti nemškemu militarizmu pomeni le njega ojačenje in pa pospeševanje francoskega in angleškega militarizma. Cela ta fraza je posledica napačnega umevanja o nezmisljenem oboroževanju. Temu nima človeštvo zahvaliti samo velike žrtve, marveč v velikem delu tudi grozoto sedanje vojne. Države so se vedno izgovarjale na oboroževanje sosednjih držav, obenem pa so se oboroževale same. Skoro so se bile že pomirile maščevalne ideje, toda z neprestanim hujškanjem obklicenju nanevarnost nemškega militarizma je v zadnjih letih namenoma kazala zlasti Rusija na evropsko nevarnost. In posledica tega triletna vojaška služba, izredno veliki stroški v vojaške namene, padec Litiha, Namirja in Antverpna, zasedenje severne Francije po Nemcih. Če se je torej že ob mirnem času pospeševal nemški militarizem z neprestanim hujškanjem, kako naj bi se omejilo oboroževanje, povečanje mornarice z vojno, ker hoče nemški narod varovati svojo neodvisnost, ko vidi v militarizmu (pa bodi to stokrat napačno mnenje) svojo obrambo in rešitev. Vojskovodjem zaupa nemški narod, ne Schillerju, Fichteju in Pestalozziju, dasi imajo ti več zaslug za njegovo odpornost.

Prav iskreno je torej pozdravljati, da je angleški nacinalni ekonom Norman Angell nastopil proti bedasti domišljiji, da gre v tej vojni za uničenje pruskega militarizma ter svoje trditve prav korenito dokazal. Pri Jeni in Avsterlicu so bile uničene pruske čete in Francozi so poplaval deželo. V Tilsitskem miru so izgubili Prusi posestvo na zahodni strani Labe, vse poljske pokrajine, južni del zahodne

Prusije in Dancig, skoro polovico svojega ozemlja in prebivalstva. Prisilili so Nemčijo, da ne sme imeti večje armade nego 42.000 mož, da ne sme imeti milice (črne vojske). Toda komaj pet let potem so Nemci zadnjo francosko armado v Nemčiji potolkli in Prusija je zbrala četrt milijona močno in dobro izvežbano armado, ki je bila najmočnejša med zavezniki, ki so premagali Napoleona. Prav nobenega dvoma torej ni, če bi se danes posrečilo Franciji in Angliji Nemčijo premagati in »uničiti«, da bi bilo to še manjšega pomena kakor je bilo »uničenje« leta 1813. Zakaj narod, ki šteje 70 milijonov duš ter ima izredno razvite duševne, telesne, politične in gospodarske sile, ki ima izredno iznajdljivost v prilagodenju novim razmeram, se dvigne takoj zopet po porazu, hoteč končno obvladati svoje sovražnike. Kdor zna čitati zgodovino, razume, da je današnje bojevanje Nemcev proti Francozom še vedno odgovor na zmago Francozov nad Nemci pri Jeni (1813).

Isto, kar velja za nemški militarizem, velja tudi za militarizem drugih držav. Nikakor pa se ne vodi boj proti militarizmu s pospeševanjem svojega lastnega militarizma. Boj proti militarizmu bo izvršilo iskreno prijateljstvo med narodi, nikdar in nikoli pa ne hujškanje naroda proti narodu in sovraštvo.

Vprašanje poravnalnega urada v rudarstvu na Nemškem.

Štiri rudarske organizacije na Nemškem so vložile pri trgovskem ministrstvu zahtevo po ustanovitvi poravnalnih uradov. Trgovsko ministrstvo je vlogo odklonilo ter minister je obvestil organizacije, da so gospodje rudniški posestniki načelni nasprotniki poravnalnih uradov in drugič jim tudi ne ugaja predlog glede sestave. Da se napravi vsaj korak naprej, je naročil minister višjim rudarskim uradom, da naj vplivajo vbodoče na to, da se vselej, kadar se spreminja spored dela, če se uvršča čezurno delo, najemajo njetniki, zlasti pa ob mezdnihih sporih poprej zaslisi delavski odbori. Enako naj se zaslisi delavski odbori, če namerava rudnik pomnožiti produkcijo med vojno, ter se pri tem kolikor mogoče ozira na želje odborov. Dalje je minister tudi naročil višjim rudarskim uradom, da vplivajo v tem zmislu tudi na zasebne premogovnike in s tem preprečijo mezdne spore. Dolej se revirni uradniki sploh niso umešavali v mezdne spore, razen, če so bili od obeh strani pozvani kot posredovalci. Vbodoče pa bodo višji rudarski uradi in revirni uradniki posredovali tudi že takrat, če jih zaprosi ena stranka za posredovanje. Če je pa spor med strankama tako velik in resen, da preti nastati zaradi njege stavka ali izpori, pa morajo uradniki posredovati, četudi niso pozvani. Osebo je izjavil minister zastopnikom rudarskih organizacij, da ima namen, pospeševati medsebojno zaupanje med delodajalci in delavci; prosil je, da naj tudi zastopniki organizacij store isto. Nemški rudarji smatrajo ta uspeh za velik napredek, ki bo omogočil ob različnih sporih lažje sporazumljenje. Nadejajo se pa rudarji tudi, da ne bo več dolgo, ko se v Nemčiji ustanovi poravnalni urad za rudarje, ki bo silno ublažil mezdne boje v rudarski stroki.

Svetovna vojna.

Zadnje dni ne vzburja več ogromna bitka v Galiciji javnosti tako zelo kakor spočetka tega meseca, ker so nastale raz-

mere med Italijo in dvozvezo skrajno nape.

Kljub temu pa gredo operacije na severu svojo pot. Avstrijsko-nemške čete so ujele v sedanji ofenzivi do 16. t. m. 174.000 ruskih ujetnikov in zajele 128 topov ter 368 strojnih pušk ter zopet mnogo drugih vojnih potrebščin. Po bitki pri Gorilicah se Rusi niso več odločno postavljali v bran, marveč so krili s svojo defenzivo le umikanje. Bežali so proti izhodu preko Sana ter se pripravili na odpor med rekama Sano in Dnjestrom. Zvezne čete so zasedle Jaroslav ter oblegajo Przemysl od treh strani. Nova gališka ruska bojna črta je zopet pretrgana in sicer južno od Jaroslava do izliva Visloka v Sano. Glavna bitka se vrši sedaj okoli Strija. Če ta bitka ugodno izteče, bo zopet velik kos Galicije osvobojene iz ruskih rok.

Zavezniške čete so zavzele med zasledovalnimi boji važna opirališča in zaprle važne železniške proge. Sandomerc in Przemysl sta dobro utrjena in pride tam do oblegovalnih bojev. Tudi v severni Bukovini so bili ljuhi boji; mestoma pa počivajo boji popolnoma.

Prejšnji teden so zavzele zavezniške čete Drohobič in Borislav, kjer so vrele za petrolej.

*

Na francoskem bojišču ni dobila vojna novega lica. Napadi in protinapadi se vrše na vsej bojni črti. Glavna operacijska armada je pa na severnem francoskem, kjer hočejo Angleži na vsak način preprečiti, da bi Nemci zasedli ves severozahodni del bojišča ter tako otežkočili občevanje med Anglijo in Francijo po morju. Ypern je še vedno središče bojev.

Nemci zopet pošiljajo celo vrsto Zepelinovih balonov na Angleško. Amerika pa je poslala Nemčiji grozečo noto zaradi potopa »Lusitanije«.

Nemški podmorski čolni se nahajajo tudi v Sredozemskem morju.

*

Ruski izkrcevalni zbor 250.000 mož se nahaja že v Odesi. Moštvo ima posebno uniformo, na kateri je pripet dvojni orel in križ. Hočejo se maščevati, ker so Turki porušili in oskrunili ruski spomenik v Galatariji pri Carigradu. Iz Mitlen poročajo, da je med Imbrosom in Sedil-Barom 300 prevoznih ladij. Baje so Rusi v Zniadi že izkrcali nekaj čet, katere so prepeljali iz Sebastopola na 86 prevoznih ladjah.

Zniada leži severno od Midije na evropski obali Turčije ob Črnem morju. Oddaljena je 120 km od Carigrada in Bospora.

Prefekt v Mitlenah poroča ministrstvu, da sta dve angleški oklopni križarki v Dardanelah zadeli ob mine in se s posadko vred potopili. Boji pri Galipoliju potekajo dalje neugodno in izgubepolno za zaveznike, ki nameravajo zasesti tudi mal otok Castellorizo. Angleško poslanstvo trdi, da so izhodne točke nemških podmorskih čolnov grško in špansko obrežje in dolži grške trgovce, da pomagajo in dobavljajo živila.

V Sebastopol pa so 17. (30.) aprila pripeljali dve težko poškodovani ruski križarici. Skoro gotovo ju je poškodovalo turško brodovje. Istočasno so pripeljali v sebastopoljske bolnišnice mnogo ranjenecov. Potopljena bojna ladja »Goliath« je stala 17.320.000 mark.

Domači pregled.

Prijavljenje črnovojnikov, ki so služili a so bili odposlani na dopust. Po odloku ministrstva deželne brambe z dne 16. aprila 1915 se morajo ne glede na vrsto

orožja vsi tisti črnovojniki, ki so služili in ki so bili radi kake bolezni (kake hibe) do superarbitracije ali radi neštevilnega stanja odposlani na dopust (v neaktivno razmerje) in ki radi tega ali radi kakega drugega razloga še niso odšli pod orožje, takoj in tudi takrat prigrasiti, če so se že svojčas prigrasili. Oproščeni od te prijave so le taki črnovojniški obvezanci, ki so bili že superarbitrirani med svojo črnovojniško dolžnostjo ali ki so bili oproščeni od črnovojniške službe.

Vojna prodajalna v Ljubljani začne z razprodajo svojega blaga binkoštni torek. Doslej so prodajali v vojni prodajalni samo kruh.

Oprostitev vajencev. Cesarska naredba z dne 20. t. m. določa, da se učna doba tistih vajencev, ki so poklicani kot črnovojniki v vojaško službo, smatra za končano, če so se učili vsaj dve leti svoje stroke.

Sladkorni baroni so zopet podražili sladkor, dasi nimajo zato prav nobenega pametnega razloga.

Občinska prodajalna živil v Pulju je odredila, da dobivajo po dva dni v tednu, in sicer ob ponedeljkih in četrtek moko in druga živila le okoličani, dočim je vse druge dni občinsko preskrbovališče odprto le za prebivalstvo iz mesta samega.

Ribji Trg v Trstu. Te dni je bilo na ribjem trgu precej sardel, ki so se prodajale po najvišje določeni ceni 96 vin. kilogram. Ljudi pa, ko so hoteli kupiti rib, je bilo toliko, da je tržni komisar moral odrediti, da nihče ni smel kupiti več kakor pol kilograma. V danih razmerah je bila ta odredba edino pametna. Za prihodnje dni obljublajo več rib, da jih bo vsak lahko dobil vsaj 1 kilogram.

Zopetno prebiranje letnikov 1878. do 1890. ter 1892. do 1894. Zopetno prebiranje v letih 1878. do 1890., ter 1892. do 1894. rojenih črnovojnikov se vrši na Kranjskem dne: 25. maja v **Kočevju** za sodni okraj Kočevje; 26. maja v **Ribnici**, za sodna okraja Ribnica in Velike Lašče; 28. in 29. maja v **Črnomlju**, za sodna okr. Črnomelj in Metlika; 30. in 31. maja v **Novem mestu**, za sodna okraja Novo mesto in Trebnje; 2. junija v **Žužemperku**, za sodni okraj Žužemperk; 4., 5. in 6. junija v **Ljubljani**, za sodni okraj Ljubljanska okolica; 7. junija na **Vrhniki** za sodni okraj Vrhnika; 9., 10. in 11. junija v **Kamniku**, za sodna okraja Kamnik in Brdo; 12., 13., 14. in 15. junija v **Ljubljani** za mesto Ljubljana; 25., 26. in 27. maja v **Radovljici**, za sodna okraja Radovljica in Kranjska gora; 28., 29. in 30. maja v **Kranju**, za sodna okraja Kranj in Tržič; 31. maja in 1. junija v **Škofji Loki**, za sodni okraj Škofja Loka; 3., 4., 5. in 6. junija v **Litiji**, za sodni okraj Litija; 11. junija v **Krškem**, za sodna okraja Krško in Rateče; 13. junija v **Kostanjevici**, za sodni okraj Kostanjevica; 15. junija v **Mokronogu**, za sodni okraj Mokronog; 1., 2. in 3. junija v **Postojni**, za sodne okraje Postojna, Ilirska Bistrica, Senožeče in Vipava; 4. in 5. junija v **Logatcu**, za sodne okraje Logatec, Lož in Cerknica; 6. junija v **Idriji**, za sodni okraj Idrija. — Na **Štajerskem** se vrše pregledovanja naslednje dni: **Celje** 25. maja; **Celje-okolica** od 25. maja do 31. maja; **Mozirje** 2., 3. junija; **Trbovlje** 5., 6. junija; **Brežice** od 7. do 10. junija; **Konjice** od 12. do 14. junija; **Slovenj Gradec** od 25. do 29. maja; **Velenje** 30. maja; **Ptuj** 1. junija; **Ptuj-okolica** od 1. do 9. junija; **Ljutomer** 11., 12. junija; **Lipnica** od 9. do 15. junija; **Radgona** od 25. do 26. maja; **Maribor mesto** od 28. maja do 1. junija; **Maribor-okolica** od 2. do 11. junija.

Padanje porok in porodov na Ogrskem. Kr. ogrski statistični urad je izdal

v zadnjem zvezku podatke o porokah in porodih v zadnjih treh letih na Ogrskem. Leta 1911. je bilo 193.482 porok, leta 1912. jih je bilo 182.373, leta 1913. 195.030, leta 1914. pa samo 149.154 porok. Porodov je bilo 1911. leta 732.767, 1912. leta 765.891, 1913. leta 735.626, leta 1914. pa samo 614.058 porodov. Zdi se torej, da je začelo število prebivalstva na Ogrskem konstantno padati.

Nemška socialnodemokratska delavska stranka avstrijska je imela dne 15. in 16. maja v veliki dvorani Železničarskega doma na Dunaju konferenco, na kateri je sklenila štiri resolucije, in sicer 1. o političnem položaju; 2. o organizaciji; 3. o preskrbi vojaških invalidov, vdov in sirot in 4. o prehranjevanju prebivalstva. Resolucije zahtevajo razmeram primerno delo na vseh teh poljih, o katerem smo že razpravljali tudi mi v posameznih člankih.

V posnemo! Piše se nam: Ker ste že omenili v svojem cenjenem listu z dne 8. t. m. »Prvo avstro-ogrsko stružnico kovinskih gumbov na Dunaju«, ki je svojim delavcem zvišala mezdo za 10%, blagovolite omeniti tudi Kolinsko tovarno kavnih primesi, ki je brez vsakega pritiska od strani uslužbencev zvišala vsem svojim uradnikom in delavcem za čas vojne oziroma sedanje neznosne draginje plače za 10%. — Radi omenjamo ta priznanja vredni čin Kolinske tovarne kavnih primesi in priporočamo vsem našim družinam izdelke tega domačega podjetja!

Restavracijo »pri Perlesu« v Prešernovi ulici je te dni zopet otvoril gospod Krvarič znan še v Ljubljani iz prejšnjih časov kot kavarnar in gostilničar. Prostorji so povsem prenovljeni. Več v današnjem inseratu.

Kinematograf »Ideal«. Nordisk spored za soboto 22., nedeljo 23. in ponedeljek 24. t. m.: 1. Tirono v Albaniji. (Naravni posnetek.) 2. Večno žensko. (Veseloigra. Nordiskfilm.) 3. Messtrov teden. (Aktualno.) 4. Apostol ubogih. (Kabinetno delo kinemtaografije z Valdemar Psilandom v 3 dejanjih. Nordiskfilm.) 5. Lepa neznanka. (Veseloigra Nordiskfilm.) — Monstre-spored za torek 25., sredo 26. in četrtek 27. t. m.: 1. Kjer šumljajo valovi. (Naravni posnetek.) 2. Knevinja Monte Cabello. (Dramatska življenska slika v 4 dejanjih.) V glavni vlogi Francesco Bertini. 3. Usodna bluza. (Komično.) — Petek 28. maja: Skrivnost jezera. (Drama v 3 dejanjih.) — Čevljarski princ. (Veseloigra v 3 dejanjih dr. Stefana Hass. V glavni vlogi A. Rott.)

Nekaj posebnega o Binkošti v Ljubljani. Kinematografsko gledališče »Kino-Central« v deželnem gledališču ima za soboto 22., za nedeljo 23. in ponedeljek 24. t. m. zopet bogat, izvanreden spored. Ravnatelstvo se je potrudilo, da nudi občinstvu za praznike nekaj posebnega. Spored je primeren tudi za mladino. Spored obsega veliko dramo, tri komične točke, dalje naravne posnetke in veleznimive posnetke z avstrijskih in nemških bojišč. V binkoštnih praznikih se vrše predstave ob pol 11. dopodne, ob 3., 5. popoldne, ob 6., pol 8. in 9. uri zvečer. Tudi vsak torek in vsak petek nov spored. Oglejte si te predstave! Več povedo lepaki na ljubljanskih vogalih.

Svetovni pregled.

Avstrijski poslanik v Rimu je zahteval pojasnil glede zahtev Italije, ki so jih priobčili italijanski listi, zlasti glede izstopa iz trozveze. Ob neugodnem ugovoru zapusti poslanik Rim, kar stori tudi zastopnik Nemčije, knez Bülow. Salan-

dra pravi, da trozveze ni odpovedal, pač pa je izjavil, da ga več ne veže pogodba trozveze, ker ni dobil odgovora na svoje zahteve. Res je pa vendarle, da je Salandra že imel dogovor z entento, ko se je pogajal z Avstrijo in Nemčijo. V zbornici v četrtek so nastopili proti vojni samo socialisti. Vojna je neizogibna.

Obsedno stanje po vsej Italiji je proglasila italijanska vlada že v nedeljo. V Tripolitani v Afriki pa že prejšnji teden.

Italijanski socialisti nadaljujejo boj proti vojni. Izdali so poseben oklic in priredili mnogo tisoč shodov. Samo v Rimu protestira 80.000 delavcev proti vojni.

Italijanska vojska. Iz knjige »Heere und Flotten aller staaten 1914—1915« posnemamo sledeče podatke. Italija ima 37 milijonov prebivalcev. Vojaška dolžnost začenja z 20 letom in traja 19 let. Letni kontingent znaša 130.000 mož. V mirnih časih je armada razdeljena na štiri glavna poveljstva, katero vsako šteje po tri kore. Poleg teh 12 armadnih korov s 25 divizijami ima Italija 3 divizije konjenikov. Vsega skupaj ima 108 pešpolkov, 8 polkov alpinov, 29 kavalerijskih polkov, 36 topničarskih polkov s 190 baterijami po 6 topov, 10 pijonirskih polkov, 1 polk jezdne artiljerije, 12 polkov težke artiljerije po 8 baterij, 6 ženijskih polkov (brozjavni, pontonski, železniški itd.), 12 trenskih in 12 sanitetnih polkov, 12 legij karabinierjev in 2 legiji letalcev. Vsak pešpolk ima oddelek strojnih pušk. Ustanovitve 13. kora je bila pred nekaj časom odredjena. V dobi miru šteje stalna armada 250.000 mož, v vojni 1.200.000 mož aktivne armade in 2.200.000 mož črne vojske. Vodno brodovje šteje 12 linijskih ladij, med katerimi so 4 dreadnoughti, 10 oklopnih križark, 11 drugih križark, 2 strelski ladji, 33 torpedolovcev, 69 torpedovk za široko morje, 17 navadnih torpedovk, 20 podmorskih čolnov in 5 pomožnih križark.

Žensko volilno pravo. Na Danskem je končno stopil zakon o ženski volilni pravici v veljavo. Danske žene so torej postale polnopravne državljanke, vse imajo enake pravice kakor moške. Volilno pravico v občinah so imele že dalje časa, sedaj imajo tudi volilno pravico za državni zbor. V kodanskem mestnem zastopu so imele sedem zastopnic, ki so jih dosegle že pri prvi volitvi. Izobrazba danskih žena jamči, da bodo tudi v državni zbornici dosegle primerno zastopstvo. Danska, Norveška, Islandija in Finska so doslej evropske dežele, kjer imajo žene že političsko enakopravnost. Vpliv, ki ga imajo žene v teh državah, priča, da žene razumejo svojo političsko nalogo. Štiri države z žensko volilno pravico; kdaj jim bodo sledile druge države?

Revolucija na Portugalskem je iznova izbruhnila. Ladje streljajo na glavno mesto Lizbono. Tudi Španija je poslala pred glavno mesto portugalsko dve bojni ladji. Pravijo, da podpirajo revolucijo Angleži.

Pametna vladna odredba v Švici. V Švici imajo kovinska, strojna in predilna industrija silno mnogo dela. Uvedli so zaraditega skoro povsod čezurno delo. Vlada v kantonu Soloturn pa je dovolila čezurno delo le s pogojem, da plačujejo tovarne svojim delavcem za čezurno delo 25 odstotno mezdnno doklado. To svojo odredbo utemeljuje vlada prav dobro s tem, da dalje trajajoče neobičajno delo navadno škoduje tudi zdravju delavčevu, ter da je le koristno in potrebno, plačevati delavcem za čezurno delo boljšo mezdo, kakor že določa kantonski zakon za varstvo delavk ter bo imel enako določbo tudi novi tvorniški zakon, ki pa še ni v veljavi. Soloturnska vlada pa ima s

tem obenem namen omejiti čezurno delo razen v onih primerih, kjer ni mogoče dobiti dovolj delavcev ali nabaviti strojev, ali pa uvesti razdeljen (v šitih) delavnik, da ne bo naraščala brezposelnost.

Stališče Rumunije. Pričakuje se, da pod ministrstvo v nekaterih dneh izjavo, v kateri pojasni vlada svoje stališče glede na nov položaj, ki je nastal vsled avstro-italijanske napetosti. S poučene strani se izjavlja, da niso utemeljena tendenčna poročila, ki jih glede na stališče Rumunije širi časopisje trosporazuma. Ministrska izjava brezdvomno zopet ponovi trdno voljo rumunske vlade, da hoče stati absolutno nevtralna. Tukajšnji poučeni krogi izjavljajo: izključeno je, da bi obstajali kakšni obvezni dogovori med Bukareštom in Rimom za slučaj, če se Italija udeleži vojske. Prebivalstvo zdaj sploh ni prijazno trosporazumu, če izvajamo gotovo plast prebivalstva. Velika nemško-avstrijska zmaga nad Rusi je tudi tu ugodno vplivala na vojne želje posameznih strank.

Interniranje Avstrijcev in Nemcev na Angleškem. Doslej je bilo še mnogo tisoč Nemcev in Avstrijcev na Angleškem prostih. Sedaj nameravajo internirati moške, ženske in otroke pa poslati domov. Angleži so vprizorili silovite demonstracije proti Nemcem zlasti v Liverpoolu, zaradi tega, ker je nemški podmorski čoln potopil »Lusitania« in jih hujska časopisje.

Nevtralni Amerikanci. Neka banka v Novem Jorku poroča berolinskim bankam: Denar dobro kroži, industrija je z dobavami zaveznikom trojnega sporazuma zelo zaposlena. Velike jeklene tvornice delajo le v omejenem obsegu za železnice, v veliki meri pa državam trojnega sporazuma in bodočim njenim zveznim državam. Lahkodušno se zato pričakuje bodoči razvoj v Evropi; ameriški industriji zato s trgovskega stališča ni na tem ležeče, da bi se kmalu končala vojska. Ameriški borzni krogi zato zelo upajo na zmago trojnega sporazuma. Če bi zmagala Nemčija s svojimi zavezniki, bi morali Anglija in Francija plačati No-

vemu Jorku še velike vsote. Tudi Rusija, ki je zelo prizadeta v ameriških podjetjih bakra, bi morala pridajati. Finančni krogi zato osrednjima evropskima državam niso naklonjeni.

Revolucija v Indiji. Berolinski »Lokalanzeiger« poroča iz Carigrada z dne 15. maja: Arabski list »Reisulom« poroča iz Indije: Revolucija se v Indiji čedalje bolj širi. V Lahoru, Delhiju in Bengaliji je revolucionarno gibanje najmočnejše, kateremu načelujejo mohamedanski častniki in vojaki. Indijska vlada zahteva od Anglije čete, da zadušijo revolucijo. V Bengaliji in Lahoru je prišlo do krvavih bojov. Pri vsakem tudi najmanjšem boju je 80 do 100 ljudi mrtvih. V Kalcuti je uničena mošeja, nakar je bilo zažganih več cerkva. Proglas emira v Afganistanu poziva vse Afgance, naj podpirajo indijske mohamedance. Emir je poslal razne darove upornim voditeljem.

Kaj potrebuje dreadnought. »Lectures pour Tout« piše: Dreadnought vrste »Danton« požge vsako uro 2000 kg premoga, če vozi z brzino 11 vozlov, 19.000 kg če vozi z 20 vozli; v 115 urah izprazni svoje zaloge. Angleški in nemški dreadnoughti so oboroženi z 10 do 12 305 mm topovi; vsak top izstrelil lahko 150 streliv. Strelivo enega topa stane 450 tisoč frankov. Če bi vsak top ustrelil vsako minuto, bi porabili strelivo v dveh urah in pol. V bojnih časih vozi angleški dreadnought z 900 mož močno posadko 30 ton svežega mesa, 60 ton krompirja, 6 zabojev namizne soli, 300 funtov fižola, 72 zabojev biskvitov, 225 funtov makaronov, 750 funtov sode, 124 steklenic popra, 76 zabojev graha, 300 funtov klobas, 500 sodov svinjske masti, 65 malih sodov margarina, 180 komadov slanin, 150 zabojev čokolade, 8 zabojev jabolk, 8 zabojev slanikov, 288 steklenic omake, 76 zabojev ananas, 148 zabojev hrušk, 288 zabojev breskev, 500 funtov korint, 300 funtov banan, 300 funtov tapioke, 300 funtov češpelj, 8 zabojev ledvic, 8 zabojev jezikov, 6 zabojev sardin, 30 hlebov sira, 36 kuha-

nih gnjati, 720 svežih jajc, 500 kg čebulje, 1000 zabojev svalčic.

Sladkor kot hranivo. V sedanji vojni skušajo države druga drugo izstradati. Zaraditega je velike važnosti, da spoznavamo različna živila tudi po hranilni oziroma redilni vrednosti. Tako važno hranivo, ki le premalo upoštevamo njega redilno vrednost, je sladkor. Sladkorju se da primerjati le malo živil. Sladkor porabi človeško telo skoro popolnoma in prav nič ne pretiravamo, če pravimo, da nima funt sladkorja niti en gram neprebavljivih snovi. Prav koristna je njegova raztopljivost, ki zlasti pripomore, da hitro okisi in zgori ter ga človeški organizem v prav kratkem času popolnoma vsrka. V telesu se torej sladkor mnogo prej spremeni v energijo kakor pa večina drugih živil; človek torej, ki je popolnoma oslabil zaradi napora ali pomanjkanja, si mnogo prej opomore, če uživa sladkor, kakor pa če uživa meso. Prav zato pa tudi ne moremo nikdar dovolj priporočati: pošiljajte našim vojakom kot darila sladkor, in sicer sladkor vsakršne vrste kot čokolado in slaščice, pa tudi navadni sladkor. Toda ne le vojakom na bojišče, tudi doma porabljajte sladkor kot hranivo. Sladkor nadomešča toščo. Kjer imajo navado jesti kruh s surovim maslom, tam pripravljajte več jedi s sladkorjem, tudi v obliki narmelade. V tej obliki bo pri nas sladkor moral še marsikje nadomestiti toščo, ki je bo silno primanjkovalo. Prav pogostoma pravimo, da sladkor škoduje zobem. To pa ni povsem resnično. Zobem škodujejo mnogo bolj ostanke jedil med zobmi, in te bi bilo treba vedno sproti odpravljati. Sladkor pri nas vse premalo porabljamo. Na Angleškem ga porabijo trikrat toliko na osebo kakor pri nas. Tudi v Nemčiji se je mnogo bolj udomačil. Pri nas pa ga bodo, upamo, uvedle sedanje vojne razmere v blagor prebivalstva.

Drobci.

Pred sodnikom. Nemški pisatelj štajerski, Peter Rosegger, objavlja iz svojega dnevnika pod naslovom: »Poslanci Večnega« naslednje stavke: To noč sem videl naslednjo sliko: Večni je sedel na sodnem stolu ter je pozval predse velike moze človeštva.

Mozesu je rekel sodnik: »Kaj si ti dal svojemu ljudstvu?«

»Postavo!«

»Kaj je napravilo ljudstvo iz nje?«

»Greh.«

Potem vpraša sodnik Karla Velikega: »Kaj si ti dal svojemu ljudstvu?«

»Oltar.«

»Kaj je ljudstvo napravilo iz njega?«

»Grmado.«

Potem je vprašal Napoleona: »Kaj si ti dal svojemu ljudstvu?«

»Slavo.«

»Kaj je ljudstvo napravilo iz nje?«

»Sramoto.«

Tako jih je vprašal sodnik mnogo in vsak se je pritoževal, da je ljudstvo onečastilo njegov dar.

Slednjič vpraša Večni tudi svojega Edinorojenca: »Moj ljubi Sin, kaj si pa ti prinesel ljudem?«

»Mir.«

»Kaj so ljudje storili z njim?«

Kristus ni odgovoril. S svojimi prebodenimi rokami si je zakril lice — in se zjokal.

Vestnik organizacij.

Možice. Vsem članom Unije rudarjev avstrijskih se s tem naznanja, da naj svoje prispevke vsako prvo nedeljo v mesecu plačajo v gostilni g. Vivode v

Vse blago se prodaja po starih
--- rih znižanih cenah ---

Lepa birmska darila

Največja in najbogatejša zalogá ur, verižic, ubanov, zapestnic, prstanov in brilantov, ur, ki je nosimo v jermenu na roki, tudi ponoči vidnih, 7 K; navadne nikljaste ure boljše vrste 5 K.

Za obilen obisk se priporoča

F. Čuden, Ljubljana,
delničar tvornice za ure Union.

Naročite novi vojaški spominski cenik s koledarjem brezplačno po pošti. Kdor naroči več nego za 20 K, dobi za darilo lep vojaški spominek.

Naznanilo.

Vljudno naznanjam, da sem z današnjim dnevom
otvoril v Prešernovi ulici šte. 9 staroznano

„RESTAVRACIJO PERLES“

katero sem popolnoma na novo preuredil in povečal ter so slavnemu občinstvu restavracija, veranda, vrt in kegljišče na razpolago.

Skrbel bom za dobro kuhinjo, dobra naravna vina in točno postrežbo ter se priporočam z odličnim spoštovanjem

Franc Krvarič.

Možicah pri svojem blagajniku Simonu Ferjančiču. Tam dobe tudi »Delavca«. Kdor želi pristopiti, naj se tudi tam zgleda.

Črna. Vsem članom Unije rudarjev avstrijskih priporočamo, da plačajo svoje prispevke v prodajalni Konsumnega društva, kjer se tudi dobiva vsako nedeljo »Delavec«. Opozorjamo tudi vse člane na to, da če zaostanejo s prispevki šest tednov, nimajo več pravice prejemati »Delavca«. Tiste člane pa, ki dobivajo bolniško podporo pa prosimo, da pridejo ob delavnikih ponjo, ker je ob nedeljah dosti drugega opravila.

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje.
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne.
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Rošenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Robida Ivan splošno zdravljenje	11—12	2—3	Dalmat. ul. št. 3, pritličje
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bol.	10—12	2—3	Franciška ul. št. 4. pritličje
Dr. B. Ipavic	10.—12. dop.		Mestni trg.
Dr. Kraigher Alojzij	1.—3. pop.		Poljanska cesta 18/I.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne.

S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

UČITELJSKA TISKARNA
LJUBLJANA, Franciška ulica št. 6.
registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, župan-
stva in urade. Najmoder-
nejše plakate in vabila za
.. shode in veselice. ..

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za
tiskanje listov, knjig, bro-
.. šur, muzikalij itd. ..

Stereotipija. Litografija.

Kupujte in naročajte pri tvrdkah,
ki inserirajo v „DELA VEC“.

Najboljši nakup vsakovrstnega mo-
dernega in trpežnega obuvala je v
zalogi lastne tovarne
PETER KOZINA & K^o.
Ljubljana, na Bregu št. 20
(Cojzova hiša).

: Garantirana kakovost. :

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a čl a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Rudolf Repič, Št. Vid pri Zatični	od 9. do 11. ure	V sodnem okraju Višnjagora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin, Ljubljana
Dunajska cesta št. 17
priporoča svojo bogato zalogo

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastoni in franko.

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

